

Har Justitsministeriet overset århundredets største advokatskandale?

Kronik
Af Eskil Nielsen

Landmandsbanken, Boss of Scandiavia, Kronebanken, 6. juli-banken, Guldbanden fra Skibby, Nordisk Fjer, Kurt Thorsen/PFA-sagen, IT Factory, Genan, O.W. Bunkers med mange flere.

Listen med erhvervslivets skandaler er lang. Navnene herostratisk berømte. Man husker sagerne, som advokat måske med et diskret strejf af standsmæssig selvfedme. Knivskarpe kuratorer, der på TV forklarer, hvad andre gjorde galt. Advokater kaldes til og reder tingene ud. Retlinede kollegaer skaffer standen ære af skandalerne.

En oktoberdag i 2015 fik vi så en ny skandale på listen. Det var ikke lige præcis med standsmæssig selvglæde, man fulgte forløbet. Her var det et af landets førende og højprofilerede advokatkontorer, Johan Schlüter Advokatfirma, som simpelthen lukkede og slukkede. Gik lige lukt konkurs – med straffesag som efterbyrd. Det var ikke et advokatkontor i sidegaderne. Det var et af slagsen med fornemste beliggenhed lige ved Christiansborg og Justitsministeriet, få minutters gang fra Højesteret og med alt, hvad der skal til af udstyr i den kategori. Men funderet – viste det sig – på overfaktureringer på et trecifret millionbeløb.

Her var det ikke en banal sag med en anløben advokat i dårligt selskab og uføre, afsløret af Advokatsamfundets tilsyn og dækket ind af garanti eller Erstatningsfond. Man læser i dommen om systematiske overfaktureringer over en årrække for mere end 100 mio. kr. – uden om tilsynets radar.

Advokater har for domstolene møderetsmonopol og beskyttet titel. En statsautorisation. Det er ikke tilfældigt. Loven er lavet ud fra en grundlæggende – korrekt – antagelse om, at advokater er uundværlige for retssikkerheden og for retssystemet, som vi kender det. Det giver sig selv, at der følger et særligt ansvar, og at advokater må leve op til en særlig tillid. Respekten for og tilliden til retssystemet står og falder med den almindelige respekt for og tillid til advokater.

Det er afgørende, at advokaterne følger de særlige spilleregler for deres hverv. Til formålet er der i loven indrettet et kontrolsystem. Advokaternes egen organisation – Advokatsamfundet – er kontrollant.

Johan Schlüter-sagen

I juni, på fandens fødselsdag, faldt byrettens dom i straffesagen mod tre indehavere af Johan Schlüters konkursramte advokatfirma. Dommen er anket af to af de dømte, ikke af den tredje. Med dommen oprulles detaljer om advokatfirmaets ageren.

Grundlæggende drejer sagen sig om massive overfaktureringer ved administration af indtægter for forskellige rettighedshavere via komplekse selskabskonstruktioner og et system af fuldmagter. Et administrationsselskab var mellemed.

En advokatkonkurs og straffesag af en karakter som i Johan Schlüter-sagen belaster den almindelige tillid til og respekt for advokater. Klienterne på landets advokatkontorer ved nu, at advokatreglerne og tilsynet simpelthen ikke afværgede et forløb af denne karakter. Kontrolsystemet virkede ganske enkelt ikke.

Hvordan kan et forløb som i Johan Schlüter-sagen overhovedet være en mulighed, hvis man går til en advokat? Kan nogen stadig tro på, at lov og tilsyn fungerer, som det skal, når noget sådant passerer?

2. juli barslede justitsministeren med udspillet "Øget kontrol og skærpet tilsyn med advokater". Ministeren vil sikre, "at advokaterne lever op til deres ansvar og den tillid, som vi skal kunne have til dem", og sendte et lovforslag i høring med frist til 26. august, bl.a. baseret på en "Undersøgelse vedrørende forsvarsadvokater" fra Ernst & Young. Udspillet fra justitsministeren har baggrund bl.a. i "en række historier om forsvarsadvokater, der har givet gaver til klienter og uddelt reklametøj til indsatte." Selvom det unægtelig havde været nærliggende ved en revision af advokatreglerne, så omtaler eller inddrager hverken udspil, lovforslag eller undersøgelsen Johan Schlüter-skandalen. Fokus var ikke på den sag, og udspillet angår da også især temaer som gaver fra forsvarsadvokater, salær til forsvarsadvokater, reklamering for advokater, mere tilsyn, en wistleblowerordning, større bøder og betinget frakendelse af beskikkelse. Alt sammen fornuftige forslag, men uden for skiven af Johan Schlüter-skandalen. Johan Schlüter-skandalen var ikke blevet afværget med større bøder og forbud mod gaver og reklamer. Problemerne i den sag bevæger sig ikke på det plan. Problemerne er grundlæggende og systemiske. Intentionen i ministerens udspil er fornuftig nok. Men der er brug for lidt til og nok meget mere. Det ville være en tragedie, hvis udspillet blokerede for et opgør i forhold til de systemiske problemer. En gentagelse af skandalen må ikke være en mulighed.

En skandale vi må lære af

Johan Schlüter-sagen må granskes i detaljen. Vi må have alle aspekter af, hvorfor reglerne og tilsynet ikke hindrede skandalen, ud i lyset. I et kommissorium må indgå, om erfaringerne fra sagen bør føre til en ændring af lovgivningen eller praksis.

Mange spørgsmål trænger sig på. Her er blot eksempler:

1. Det grundlæggende: Har tilsynsmyndigheden med skandalen spillet fallit? Hvordan kunne

Johan Schlüter- skandalen slippe rent forbi tilsynets radarsystemer? Er kontrollen ude af trit med nutidens fordringer? Bør tilsynet med advokater stadig ligge i en foreningslignende organisation som Advokatsamfundet med rødder tilbage i 1800-årene og laugsvæsenet? Er det bedre med et organ, der kun koncentrerer sine opgaver om tilsyn? Eller bør man nu se på en model med offentligt tilsyn som for revisorer?

2. I dag kan advokater drive virksomhed med alt muligt, som ikke er omfattet af tilsynet. I Johan Schlüter-sagen var der f.eks. etableret et sindrigt system med salærdebiteringer via et administrationselskab, som ikke var et advokatselskab. Bør advokatreglerne og tilsynet omfatte al virksomhed, advokater deltager i? Bør man kunne være tryk ved, at den statsautoriserede titel via tilsyn sikrer borgeren i ethvert professionelt forhold til advokaten?

Eller modsat: Bør man afregulere? Samfundets primære interesse i advokaters virksomhed

ligger i deres rolle i domstolssystemet, ikke f.eks. i advokaters virke som forretningsmænd. Hvorfor skal staten lægge autoriseret tillid og tilsyn ind i en titel, der bruges til at drive virksomhed som almindelig forretningsmand? Bør reguleringen kun angå advokaters ageren for domstolene via møderetsmonopolet? Så ved man, hvad man har at regne med som klient. Og revisorer, ingeniører og andre rådgiver jo avanceret om alt muligt (også jura) uden tilsvarende tilsyn og kontrol.

Eller en helt tredje vej: Er det bedre, at advokaterne må koncentrere sig om retssagsbehandling og ikke befatter sig med alskens forretninger? Hvis advokater vil drive almindelig forretning, er der så nogen grund til at de skal kunne besmykke sig med advokattitlen?

3. En overvejelse om noget mere teknisk: Tilsynet med klientmidler (klientkonti) er grundlæggende for tilliden til advokater. I Johan Schlüter-sagen disponerede advokater via

fuldmagt over andres penge. Skulle den slags fuldmagter ikke kontrolleres helt på linje med kontrollen med klientkonti?

Johan Schlüter-sagen er en tragedie og en skandale. En større skandale vil være, hvis sagen blot passerer hen som et kulørt indslag i den daglige pressedækning. Tragedien må trods alt forløses i eftertanke. Lad os ikke risikere en reprise.

Med disse bemærkninger henstiller jeg til ministeren at lade skandalen granske med sigte på forslag til at genoprette respekt for og tillid til tilsynet med advokater.

Eskil Nielsen er advokat (H).